

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 „
Pe trei luni . . . 6 „

Pentru România şi străinătate:

Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 20 „

TELEFON N. 226.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ZIAR POLITIC NAŢIONAL.

REDACTIA
ŞI ADMINISTRATIJA
Târgul Inului Nr. 30

INSERATELE
se primesc la admini-
straţie. Preţul după tarif
şi învoială.

Manuscrisele nu se în-
napoiacă.

Neutralitatea României.

Bucureşti 7 Iulie.

Un adevărat vârtej de discuţii se pornise în jurul neutralităţii României.

Fiecare discuta aşa cum credea această neutralitate.

Puţinii o interpretau aşa cum trebuie să fie interpretată.

Consiliul de Coroană o hotărâse fără nici-o rezervă. Trebuia deci luată aşa şi nu altfel.

Cei mai mulţi analizau cuvânt de cuvânt şi aveau aerul că au descoperit anumite taine, anumite înţelesuri în cuvintele cari îmbrăcau recea hotărâre a Consiliului de Coroană.

Oficialitatea şi toate organele diferitelor partide s'au văzut silite să intervie.

În comunicate scurte, hotărâte s'a spus ce trebuia să se ştie şi să se ia simplu la cunoştinţă: hotărârea Consiliului de Coroană nu spune nimic mai mult nici mai puţin decât ceea ce cuprinde: neutralitatea României.

După aceste comunicate discuţiile în jurul neutralităţii noastre s'au sistat aproape.

Vom rămânea neutrali, căci aceasta e atitudinea care corăspunde mai mult intereselor şi conservării noastre în conflagraţia actuală.

Stat mic cum suntem, noi nu ne putem gândi ca să ne aventurăm într-o situaţie care ar putea să ştirbească sau să împuţineze forţele ce ni sunt necesare pentru apărarea ţării noastre.

Cea mai perfectă şi mai onorabilă neutralitate. Acest adevăr a intrat în conştiinţa tuturor oamenilor noştri de seamă. Şi opinia publică încă înţelege valoarea şi înţelepciunea unei astfel de atitudini.

Hotărârea Consiliului de Coroană mai adaugă să ne apărăm frontierele.

S'au luat deja toate măsurile ca şi dispoziţia aceasta să fie tradusă în fapte.

Fără nici-un gând piezis noi ne vom apăra pământul ţării. Când ci-

neva s'ar încumeta să ne atace — ne vom apăra. Ş'atât.

Că o parte a presei noastre înregistrează încă şi astăzi fel de fel de păreri şi combinaţii — asta e treaba ei. La noi presa e liberă şi libertatea ei e garantată prin constituţie. Nici ştirile de senzaţie pe cari le publică această presă din diferite surse nu alterează într'un nimic atitudinea noastră de perfectă expectativă.

Aceste senzaţii pot influenţa anumite spirite, dar factorii noştri hotărâtori, conştiinţa de situaţie ţării şi toată masa ţărănimii noastre stăpânită de sănătosul instinct al conservării de sine — îşi urmează convingerile lor intime fără şovăire. Independenţa, prestigiul şi onoarea ţării li mai scumpă decât orice. Numai cine nu-şi dă seama de aceasta, ori cine e duşmanul acestei ţări poate să turbure o conştiinţă îngrijorată de soarta scumpei noastre României.

E foarte adevărat că ar trebui să tăcem şi să nu căutăm a scoariorii prea mult anumite spirite colportând fel de fel de ştiri de senzaţie.

Tăcerea ar fi de-o valoare nediscutabilă în aceste timpuri. Proverbul german: „reden ist Silber, schweigen ist Gold“ ar trebui să ne stăpânească pe toţi.

Cine vrea însă, vorbească mai departe, înseleze orice combinaţii.

Ţara, înţeleg pe toţi aceia cari fac România de azi, pe toţi fiii credincioşi ai acestei ţări în frunte cu înţeleptul nostru Rege, — îşi va păstra atitudinea luată: neutralitate onorabilă fără nici-un gând piezis.

Şi'n vremea asta toţi fiii ţării vor sta cu arma la picior pentru a-şi apăra cu credinţă, cu abnegaţiune şi devotament scumpa moşie strămoşască.

America şi conflictul germano-japonez. O telegramă din Petersburg anunţă că preşedintele Statei Unite, Wilson, a declarat că America nu va interveni în conflictul germano-japonez.

De pe câmpul războiului european.

Un refuz al Porţii.

Constantinopol 21 August. Ruşii şi Francezii au făcut demersuri la Constantinopol să îndemne Poarta, ca să permită vaselor ruseşti trecerea prin Dardanele.

Deasemenea au cerut, ca ofiţerii şi marinarii misiunii germane să se abţină dela orice acţiune activă.

Poarta a refuzat ambele cereri.

Operaţiunile armatei austro-ungare.

Budapesta 21 August. »A Est« primeşte din Cernăuţi următoarea ştire: Ruşii au făcut mai multe încercări, să pătrundă peste graniţa Bucovinei. Toate încercările acestea au fost respinse cu energie de trupele noastre. Ruşii au avut mari pierderi cu deosebire în luptele dintre Nouasuliţă şi Ocna.

Trupele noastre au ocupat teritoriul între Nouasuliţă, Palamutovca şi Rahavenzy distrugând la Ocna reţelele telegrafice şi edificiul poştii ruseşti.

Viena 21 August. Deputatul contele Lasocki, îmbrăcat în uniformă socialistilor poloni, s'a prezentat în redacţia ziarului »Reichspost«, aducând amănunte despre luptele dela graniţa austro-rusă. El a spus, că Ruşii, cu tot numărul lor superior, au fost pretutindeni respinşi. În faţa oraşului Radovişte trupele noastre întărite cu socolişti au pus pe fugă 2000 cazaci sprijiniţi de infanterie rusească cu mitralieze.

Viena 21 August. »Reichspost«, publică scrisoarea unui soldat de pe câmpul de luptă, în care acesta comunică că Nouasuliţă rusească şi împrejurimile sunt ocupate de trupele austro-ungare. Trupele noastre înaintând capturează zilnic mari cantităţi de muniţii, puşti şi prizonieri, cari sunt transportaţi la Cernăuţi.

Operaţiunile armatei germane.

Berlin 21 August. Ziare streine lătesc vestea, că generalii Emmlich Damling şi Klarovitz ar fi căzut. **Această ştire e absolut falsă.** Tot atât de neadevărate sunt ştirile ziarelor franceze, că în Germania se procedează cu cruzime faţă de streini. Ambasada spaniolă, care e încredinţată cu reprezentarea streinilor, declară că autorităţile germane proced în moduman faţă de streini. Guvernul german regretă, că nu poate transporta mai multe femei şi copii

peste graniţă, ca până acum. Ştirea despre pretinse pierderi ale artileriei germane la Schmek este deasemenea falsă.

Viena 21 August. »Neue Freie Presse« anunţă, că armata germană din Belgia va ajunge în curând marea nordică. **Aripa dreaptă a armatei pare a înainta spre Gent-Lille, care e un teren foarte bogat în resurse.**

Berlin 21 August. (Telegr. biroulul de corosp. ungar) Marele stat major german comunică următoarele:

Trupele noastre puse sub comanda moştenitorului tronului bavarez au reputat în luptele dintre Metz şi Vogelz a mare victorie. Au respins pe întreaga linie duşmanul, care înainta cu trupe numeroase în Lorena, pricinuindu-i pierderi grele. Am făcut mai multe mii de prizonieri şi am luat duşmanului numeroase tunuri.

Încă nu se pot aprecia toate amănuntele acestei victorii, fiindcă terenul de luptă este cu mult mai estins ca în luptele anilor 1870/71. Intreaga noastră armată a fost pusă în activitate. Trupele noastre urmăresc pişpe de însufleşire pe duşman. Luptele sunt încă în cursere.

Atitudinea Bulgariei.

Sofia, 21 August. Aci nu s'a luat nici o măsură de mobilizare.

Ministrul preşedinte Radoslavoff a declarat unuia din reprezentanţii Triplei-Alianţe, că Bulgaria va rămâne strict neutră, până la terminarea războiului, dacă interesele ei naţionale nu vor fi atinse.

Numărul dezertorilor sârbi cari trec graniţa în Bulgaria şi sunt transportaţi în interiorul ţării creşte zilnic.

Sofia, 21 August. Ziarul »Kambana« anunţă că eri a fost transportată aci în 15 lazi în greutate de 540 kgr., arhiva legătuinei ruseşti din Niş.

Ziarul întreabă ironic, de ce se pune la adăpost această arhivă, dacă conform ştirilor din Niş armata sârbă înaintează victoriosă.

Sofia, 21 Aug. Şefii opoziţiei au cerut preşedintelui consiliului prin scris să convoace imediat un consiliu de coroană spre a hotărâ asupra atitudinii Bulgariei faţă de situaţia internaţională neclară.

Sofia, 21 August. Din ordinul ministerului de războiu, portul Burgas e declarat închis pentru navigaţiunea comercială. Cât despre Varna vasele vor putea intra şi eşi numai ziua între războiului şi apusul soarelui şi cu condiţiunea de a fi întovărăşite de piloţi.

Scrisori din Bucovina.

Cernăuţi 17 Aug.

De ziua împăratului. — Manifestul partidului naţional român din Bucovina. Când se vor redeschide şcolile secundare dela noi. — Aspectul oraşului nostru.

Ziua de mâne, ziua natală a maj. Sale monarhului va fi sărbătorită aici cu deosebită solemnitate.

În biserica catedrală Tedeum-ul va fi celebrat de întreg clerul catedral în frunte cu Exc. Sa Archiepiscopul şi mitropolitul Dr. Vladimir de Repta în prezenţa tuturor autorităţilor civile şi militare.

Din prilejul zilei natale a maj. Sale, partidul naţional român din Bucovina a lansat către întreg poporul românesc bucovinean următorul Manifest:

Fraţilor Români!

De 140 de ani neamul românesc din Bucovina şi-a legat soarta sa de soarta împăraţiei habsburgice. În acest răstimp ne-am bucurat de toate libertăţile cetăţeneşti şi de toate binefacerile culturii apusene. În cadrele acestei monarhii neamul nostru şi-a putut dezvoltă, în deplină voie şi libertate, toate forţele intelectuale şi sufleteşti, păstrându-şi intactă fiinţa sa naţională.

Azi înex patria noastră trece printr-o criză de importanţă istorică, în care se va decide soarta sorţii tuturor popoarelor şi statelor din Europa. La hotarele împăraţiei noastre se fac îngrămădiri de oşti şi de flote duşmane, cari ameninţă existenţa împăraţiei şi a neamului nostru. Toată Europa este incendiată! Să fim deci gata de jertfă!

Într-o astfel de clipă mare poporul român din Bucovina este dator să-şi jertfească averea şi viaţa pentru împărat şi patrie! O imensă însufleşire să ne cuprindă sufletele noastre şi să ne adune în jurul steagului glorios al imperiului habsburgic! Poporul român din Bucovina, al cărui strămoşi au luptat vitejeşte sub pajura dublă pe toate câmpiile de luptă din Europa: la Arcole, Lissa, la Custozza, la Novara, în Bosnia etc., este şi astăzi chemat să-şi facă deplina sa datorie, luptând pe viaţă şi pe moarte!

La Miazăzi şi Miazănoapte, şi ori unde ar fi, să ducem şi azi biruri! Acest steag, care este simbolul libertăţii şi al dreptăţii popoarelor! În Sârbia şi în Rusia gem în sclăvie neagră peste două milioane de fraţi de ai noştri, fără biserică şi fără

Leonard Paukerow.

Când joci teatru românesc în ţara ungurească.

(Budapesta 1914. Preţul 2 cor.)

Adeseori înas formularea titlului caracterizează cartea. A d-lui Paukerow este o astfel de carte. Dar eu nu caut deocamdată să lămuresc aici ceea ce aş vrea să spun, ci las mai întâi pe autor să dea lămurirea (în alte cărţi s'ar zice), prefaţă ori introducere după obicei:

Ce a voit deci autorul să ne dea în cartea sa? Impresii şi icoane din turneul trupei Victor Antonescu, spune subtitlul, în prefaţă d-l P. crede, despre sine că în cursul turneului »a dobândit impresii multe şi interesante, că asistând şi la spectacolul din sala »a putut face astfel psihologia mulţimii« şi are credinţa că amintirile şi icoanele acestea »vor servi ca material cercetătorilor viitori asupra mişcărilor teatrale la Românii din Ardeal şi Ungaria«.

Dacă d-l P. a scris pentru noi, Ardelenii, atunci îl putem spune, că impresiile dobândite în turneu au putut fi »multe«, dar ele au fost tot de acelaşi fel — aşa le arată cartea — poate fiindcă d-l P. nu şi-a dat silinţa a le deosebi; şi din

motivul acesta ele nu sunt pentru noi, cum crede autorul, »interesante« decât în 5—6 cazuri, pe cari le vom aminti. Autorul are astfel absolută dreptate, când numeşte cuprinsul cărţii sale »impresii personale«. Numai cât cetitorii aşteaptă dela un titlu atât de gazetăresc adecă cu oarecari intenţii de reclamă) şi împodobit cu antiteze, mai mult decât numai impresii de călătorie şi în orice caz mai mult decât impresii personale.

D-l Paukerow îşi afirmă »personalitatea« chiar şi faţă de un document atât de important cum este autorizaţia de a juca teatru, pe care guvernul unguresc a dat-o trupei Antonescu; d-l P. reasumează numai conţinutul lui. În loc să reproducă deci singurul document interesant, care priveşte pregătirea turneului, d-l P. reproduce articolele sale proprii, cu cari făcea reclama turneului şi pe cari le-a publicat în »Adevărul«, »Românul« şi-n alte ziare. Mă întreb, dacă aceste articole ale d-lui P. vor fi pentru »cercetătorii viitori asupra mişcărilor teatrale din Ardeal« documente mai interesante decât documentul, care conţine autorizaţia guvernului ungar (aceasta, bine înţeles, n-a fost stilizată de d-l Paukerow)? De aceea oricâtă silinţă şi-a dat d-l P. la compunerea cărţii sale, ea dela început se descoperă a fi opera unui scriitor lipsit de interesul ştiinţific, care, acesta, însă poate impune nota sa chiar şi »impresiilor personale«. Poate că d-l

P. recunoaşte aceasta; dar şi atunci eu nu am făcut o constatare superfluă. Mai ales când trebuie să constat, că d-l P. a căutat spre orientarea sa să cunoască şi scrierile anterioare, relative la subiectul său, ca d. ex. Impresiile de teatru ale d-lui Z. Bărsan, Impresiile de călătorie (Neamul românesc în Ardeal şi Ungaria) ale d-lui N. Iorga şi publicaţiile Societăţii pentru fond de teatru român.

În capitolul despre »Lucrările pregătitoare« întâlnim şi cele dintâi constatări »interesante«. D-l P. se plânge, că nici Societatea pentru fond de teatru, nici Asociaţiunea nu l-au sprijinit la timp, ba Societatea p. f. d. t. i-a pus chiar condiţia »de-adreptul naiv şi imposibil« de-a se juca piesele istorice ale lui Delavrancea cu cei 10 actori, câţi aducea cu sine d-l Antonescu.

Citaţii din scrierile lui Paul Heyse şi Al. Vlahtu — Rosegger, An. France şi alţii sunt citaţi asemenea, pentru ca să dovedească cu toţii orientarea autorului în literatura universală şi prin urmare caracteristica gazetărescă (adică cu oare-cari intenţii de reclamă) a cărţii — citaţii din scrierile amintite sunt puse în fruntea următorului capitol, în care se dau portretele artişti-

*) Autorul nefiind român nu stăpâneşte bine limba noastră. D-l P. nu vrea să zică că condiţia ar fi imposibilă — ori-care condiţie e posibilă chiar şi atunci când e naivă — ei că împlinirea ei ar fi fost imposibilă.

lor: în scris şi în fotografi. Cătindu-le mă conving tot mai mult, că d-l Antonescu şi-a ales pe cel mai bun impresar în persoana d-lui P., care face impresii societăţilor noastre culturale, că nu l-au sprijinit în deajuns. Autorul cărţii al cărui titlu promite mai mult decât dă, să permită unuia cetitor să-şi facă imputarea că a întarziat cu publicarea portretelor artiştilor, — întrucât ele nefiind adevărate analize şi caracterizări, ci fiind (înute mai mult în stil de reclamă, ar fi fost mai potrivit să apară în ziarele »Românul«, »Gazeta Transilvaniei« etc. înainte de începerea turneului. Dar fiind şi ele rezultatul »impresiilor personale« ale autorului, nu avem dreptul să le scoatem dintr-o carte, al cărui cuprins constă numai din impresii personale.

Un plicistor capitol este însă următorul »titlul« *Din oraş în oraş*. Plicistor nu pentru celce se interesează la autorul cărţii, ci pentru celce ar vrea să aile cum se joacă teatru românesc în ţara ungurească. D-l P. ne comunică rând pe rând impresiile primite în cele 17 oraş, în cari au jucat trupa Antonescu. Impresiile însă nu sunt impresii de teatru ci impresii de călătorie. Ba cele mai multe pagini pot trece oricând în corpul unui »guide«, al unei călăuze. (D-l P. pregăteşte un astfel de guide pentru Budapesta supt titlul »Dacă vii la Budapesta«!) Ca dovadă citez următoarele rânduri: »Drumul dela Alba-Iulia la Blaj e scurt,

durează cu trenul de persoane o oră şi jumătate, cu acceleratul numai o oră. Treci prin Teiuş (Tövis în ungureşte) şi-n staţia Küküllőszög te opreşti — ai ajuns la Blaj — care mai are o gară numită Balassfalva (adevărate denumire a Blajului în ungureşte, dar trenurile accelerate se opresc numai la Küküllőszög (pag. 59). Despre Sebeşul săseş: »Dela zidirea lui, veac după veac, târgul acesta a fost locuit exclusiv de saşi şi era considerat ca aparţinând numai acestei naţi. Un zid de apărare împrejmua aceasta cetate« etc. etc. (p. 64.) Pentruca cetitorul să se convingă deplin, că are de-a face cu impresii de călătorie, mai scot la iveală câteva teme tratate de d-l P.: La fiecare oraş se vorbeşte despre cei mai de seamă români, cari locuiesc în el şi cari vor fi jucat poate în tineretele lor şi teatru; aşa la Blaj despre dl. Dr. Iuliu Maniu, Făgăraş despre Dr. N. Şerban, Orăştie: Dr. I. Mihai şi Dr. A. Vlad, Sibiu: I. Cosma, A. Bărsan, O. Goga, I. Agărbiceanu, Arad: V. Goldiş, St. C. Pop, Lugoj: Dr. V. Branişte, Caransebeş: episcopul Dr. M. Cristea, Timişoara: d-na Lucla Cosma, Braşov: Dr. Al. Vaida-Voevod, Baia-Mare: Gh. Pop de Băseşti, Beiuş: Dr. V. Lucaclu. etc. etc. şi în urma numelui acestor corifei vine o listă lungă de adrese a tuturor persoanelor, cari au dat mână de ajutor d-lui P. Sistemul e imprumutat deci şi aici din ghiduri cari dau la fiecare oraş numele hotelurilor de

școli naționale și fără cele mai elementare drepturi cetățenești! Tirănia Sărbilor și a Rușilor tinde la exterminarea ființei naționale a fraților noștri. Să le sfărâmăm deci cătușele și să le redobândim libertatea prin vitejia oștilor noastre!

Biruința monarhiei austro-ungare va fi biruința noastră și cu cât va fi mai grabnică înfrângerea dușmanilor, cu atât mai repede va suna și ora liberării fraților noștri.

Azi, cu prilejul zilei natale a Majestății Sale Împăratului nostru Francisc Iosif I, poporul român din Bucovina, conștient de datorită sa, face jurământ solemn la picioarele Prea Înaltului Tron că va lupta cu cea mai mare abnegație pentru Patrie și Împărat! Toată suflarea românească din Bucovina așterne la treptele Prea Înaltului Tron sentimentele ei de nestrămutată loialitate și de profund devotament și jertfă, urându-i Prea Iubitelui nostru Împărat pe lângă sănătate și viață îndelungată, ca vitezele Sale armate să-și încunună în această zi fruntea căruntă cu noi lauri de neperitoare glorie! O întrecere nobilă va avea acum loc între toate popoarele monarhiei noastre, pentru a cuceri acești lauri glorioși. Datoria noastră este însă ca la această întrecere să fim cei dintâi între viteji!

La luptă deci pentru cauza noastră dreaptă, pentru Tron și pentru împărăția habsburgică!

Manifestul e semnat de către toți deputații aparținători partidului național român din Bucovina.

***

Când să vor deschide școlile?

Întrebarea care s-a vedea a proprietarilor și-o pune fiecare părinte. După cum sunt informat, Consiliul școlar al țării s'a ocupat cu această chestiune într-o recentă ședință. Nu s'a hotărât însă nimic pozitiv, avându-se în vedere chiar momentele critice, prin cari trecem și cari reclamă chiar și'n această chestiune dispoziții uniforme. Să așteptăm în această chestiune dispoziția ministrului de culte și instrucție Hussarek. De altfel nici nu ar fi posibil ca oja cu prima Septembrie să se deschidă școlile, fiind transformate în lipsă de alte localuri, în căsării.

***

Biruințele oștilor noastre asupra vrăjmașilor Muscali, au asigurat liniștea țării și orașului nostru. Teama că ne năpădesc Muscalii a dispărut cu desăvârșire și toți privim cu încredere în viitor, având deplină nădejde în vitejia armatelor noastre.

Cernăuțul și-a reluat iarăși aspectul obicinuit, ca și cum nimic nu i-ar fi conturbat viața de până acum. Dar totuși li lipsește ceva. Violiciunea și veselia de altă dată! La corzoul obicinuit de seară, nu mai întâmpini fețele vesele și zâmbitoare, pe cari ești deprins să le vezi.

Fețe încrispate de o durere adâncă, ochi, din cari cetești îngrijorarea pentru ziua de mâine, întâinești la tot pașul...

E efectul zilelor pe cari le trăim...

a. b.

Acțiunea Turciei. Corespondentul din Constantinopol al ziarului „Budapesti Hirlap” anunță că la mo-

mentul oportun armata turcă va intra în acțiune contra Rusiei.

În săptămâna trecută situația devenise așa de gravă, încât se aștepta ca Rusia să declare război Turciei din cauza misiunii germane.

Ambasadorul rus Giers își făcuse chiar bagajele, demontase de pe acoperișul legațiunii rusești aparatul de telegrafie fără fir și împachetase arhiva. Banca rusească a fost închisă. Înainte de a-și părăsi postul ambasadorul rus a primit știrea, că vasele „Goeben” și „Breslau” au fost cumpărate de Turcia și că mobilizarea armatei turcești s'a ordonat numai pentru apărarea neutralității; la fine, că misiunea germană conform contractului va trebui să mai rămână în Turcia 3 ani.

Până acum au fost mobilizați 300.000 soldați turci. Ofițerii cer unanim declararea războiului.

Majoritatea guvernului nu neagă convingerea, că prin giganticul război dus de Germania și Austro-Ungaria se va lămurii și situația Turciei.

Între principele Said Halif, marchizul Palavicini și baronul Wangelheim, ambasadorii Austro-Ungariei și Germaniei, se urmează zilnic conferințe.

Între guvernul turc și cel bulgar domnește înțelegere perfectă în ceea ce privește viitorul.

Chemare sub drapel.

— Publicațiune oficială. —

I. Neactivii și obligații la gloată trimiși acasă pentru împlinirea lucrărilor de seceriș.

Acei neactivi soldați, honvezi și gloatăși, cari au fost trimiși acasă spre scopul secerișului, au a se prezenta de nou la 24 August la oara 11 înainte de amiază la acel oficiu de protopretorial (de primărie), de la care au fost trimiși acasă.

II. Soldații de honvezi înrolați, dar concediați.

Rezerviștii și rezerviștii de întregire, aparținători infanteriei, cavaleriei și artileriei honvezești, cari au intrat la honvezimea ungară și cari ca supra-numărari au fost concediați, sunt obligați la 24 August a sosi și a se prezenta din nou la stațiunile lor de adjuțare.

III. Recruții și rezerviștii de întregire.

Toți recruții (înțelegându-se aici și voluntarii de un an) și rezerviștii de întregire asentați în anul curent și încă nechemată, se cheamă la serviciul activ.

Acești recruții și rezerviștii de întregire sunt obligați a se prezenta pentru înfățișare la comandamentul cercual de întregire militar a locului lor de întregire și anume:

a) Acei recruți și rezerviștii de întregire, cari nu aparțin teritoriului cercual de întregire militar a locului lor de competență, la 24 August;

b) acei recruți și rezerviștii de întregire, cari se află pe teritoriul cercual de întregire al locului lor de competență, la 25 August.

Acei recruți și rezerviștii de întregire, cari știu, că aparțin honvezimei, au să se prezinte la comandamentul de întregire honvezească a locului lor de apartinență.

IV. Gloatăși obligați, cari sunt concediați.

1. Toți cetățenii ungari obligați la gloată, cari sunt de 42 ani și mai tineri, cari au servit la armată, la marina de război, la honvezime sau la gendarmerie, și după intrarea lor în urma surplusului de contingent au fost concediați, — cu excepțiunea acelor cari au servit la cavalerie, — sunt obligați a intra și anume:

a) acei, cari sunt provăzuți cu coală de recomandare, conform dispozițiunii coalei de recomandare,

b) toți ceilalți, la stațiunea de adjuțare de gloată, corespunzătoare locului lor de aparținere, unde au a se prezenta în ordinea următoare:

la 24 August cei de 38 ani și mai tineri,

la 25 August cei de 39 ani,

la 26 August cei de 40 ani,

la 27 August cei de 41 ani,

la 28 August cei de 42 ani.

2. Toți cetățenii austriaci obligați la gloată de 42 ani și mai tineri, cari au servit la armată, la marina de război, la honvezime, (la tînțașii regulcolari) sau la gendarmerie și cari până acum încă n'au fost chemați sau după intrarea lor în urma surplusului de contingent au fost concediați, au să intre la 27 August la comandamentul cercual de gloată a locului lor de competență.

3. Obligații de gloată, cari conform libelului lor de justificare de gloatăși s'au dimis din serviciu ca „neapți pentru serviciu”, mai departe toți acei obligați la gloată, cari nici când n'au servit la armată, la marina de război și la honvezime (cari aparțin subclasei B), peste tot n'au să intre.

Dintre aceștia fac excepțiune:

a) cari sunt provăzuți cu coală de recomandare și sunt obligați a intra conform dispozițiunii acesteia,

b) cari vor fi chemați separat,

c) cari conform dispozițiunii antistiei comunale vor fi obligați a intra pentru servicii militare speciale.

V. Imbrăcămintea celor obligați la gloată.

Cei obligați la gloată separat sunt a se îndrumă, ca să intre cu încălțăminte, cu veșmânt cald și intrucât se poate cu toale.

VI. Obligații la miliție, cari au fost dispensați dela intrare și cari au fost lăsați în aplicare civilă.

Obligații la miliție, cari au fost dispensați pe toată durata a războiului peste tot nu trebuie să intre.

Acei, cari dela intrare numai până la oarecare termen sunt dispensați, numai după expirarea acestui termen sunt obligați a intra.

Iară acei, cari au fost dispensați pe vre-un timp nehotărât, numai la provocare, repective chemare nouă sunt obligați a intra.

Nesupunerea acestor ordine se va pedepsi cu asprime conform legilor existente.

Acum e momentul.

Sub titlul de mai sus a publicat d. maior în retragere G. Fleșiaru un articol în revista „Gross-Österreich.” D. Fleșiaru este cunoscut publicului nostru pentru bunele ser-

vicii, pu cari le face opinei publice. — Numitul articol din care ostragem pasajul de mai jos, e inspirat de unele dintre cele mai sântoase idei, salutare pentru viitorul monarhiei austro-ungare.

»In fața primejdiei panruse, primejdie, a cărei spectru înspăimântător stă înaintea noastră în întreaga-i goliciune s'a ajuns în fine la convingerea, că noi ne vom putem opune acestela numai, ca un puternic imperiu uniter, în cadrele căruia noi ne vom putea valida politicește, ca o națiunea mare cu ton hotărât, după exemplul bravei noastre armate, pe baza unei egalități și egale îndreptățiri a tuturor popoarălor. Însă trebuie să se însemneze bine: Această egalitate și egală îndreptățire trebuie să se traducă în fapte nu numai în decursul războiului și la poruncă, ci aceasta să se facă prețutindeni, pe toate trenurile (și anume îndată război).

O vizare, numai, în acest senz adresată popoarălor din monarhie prin vre-un manifest oarecare, ori în alt mod, le-ar multămi pe aceste popoară nețărmarit de mult și ar înălța și mi mult dispoziție pentru război. Aceasta ar trebui să se întâmple cât mai repede și necondiționat fie chiar și numai print'un comunicat al guvernului împreg. Acest pas e o poruncă a necesității și ar fi în aceste vremuri de răstriește de o neprețută valoare pentru monarhie, care ar ezerci prin aceasta o mare putere atractivă asupra singuraticelor națiuni, precum și asupra popoarălor regatelor vecine...

Scrisoare din Sinaia.

— 21 August. n.

Sosirea lui Talaat-bey și a misiunii grecești. — Consiliu de miniștri. — Curieri speciali.

Eri după amiază au sosit cu un tren special în Capitală, venind de la Sofia prin Giurgiu, Talaat-bey, ministrul de interne al Turciei, Halil pașă, președintele Camerei otomane și Izet-bey, șeful siguranței din Constantinopol.

Distinși oaspeți au fost întâmpinați de către d-nii V. Morțun ministrul de interne, Dumitriu secretar general al ministerului de interne, Gh. Corbescu, prefectul poliției Capitalei, etc.

Talaat-bey și Halil bey, vor sosi azi aici unde vor fi primiți în audiență de M. S. Regele.

Pe astăzi se așteaptă la București sosirea șefului misiunii grecești Zeimis, care e încredințat să trateze cu bărbății de stat turci asupra chestiunilor pendente între Turcia și Grecia.

Într'un interviu acordat unui ziar din capitală Talaat-bey a declarat, că are o singură misiune, cea de-a tranșa cu d-l Zeimis chestiunea insulelor turcești ocupate de Greci și în genere de-a ajunge la un acord între Turcia și Grecia.

Aseară s'a ținut un consiliu de miniștri sub presidenția d-lui I. Brătianu. În afară de rezolvirea chestiunilor curente consiliul a hotărât prohibirea exportului păcurei din țară. Această hotărâre a fost motivată de faptul, că actualmente din cauza lucrărilor străini plecați la mobilizare în țările lor, rafineriile produc o cantitate prea mică de petrol atât cât ne

este strict necesar pentru consumațiunea internă.

Aici au sosit eri doi curieri venind dela Viena, cari au avut întrevederi cu ambasadorii Germaniei și Austro-Ungariei. Tot aici a sosit și comandantul vasului „Göben” care, precum se știe, a fost cumpărat de Turcia.

Testamentul țarului Petru cel mare.

Din incidentul marelui război european, unele ziare mondiale germane și franceze au făcut amintire în treacă despre vestitul și mult discutatul testament al lui Petru cel mare, țarul Rusiei.

Testamentul există, dar nu se știe cu siguranță originea lui. Lumea rusească a crezut și în parte mare crede și azi, că testamentul a fost alcătuit și lăsat urmașilor săi de însuși țarul Petru I.

Istoricii mai noi însă au alte păreri. Ei voiesc a dovedi, că testamentul e fals și n'a rămas dela vr'un țar, ci s'a compus la începutul secolului al XIX-lea, în Franța afirmative la ordinul lui Napoleon I.

Napoleon se afla atunci în conflict cu Rusia, din cauză că țarul Alexandru I. n'a respectat blocul continental față de Anglia, pus la cale de Napoleon.

Conflictul s'a sfârșit cu nenorocita expediție franceză în Rusia, la 1812.

În preajma expediției a apărut la Paris un studiu, de un anumit Lesur, în care se arată nuziunța de extindere, a Rusiei, mai ales în Orientul european și se publica afirmativul testament al lui Petru cel mare.

Scopul cărții era să atragă atenția lumii culte asupra pericolului, de care era amenințată Europa din partea Rusiei și astfel se justifice expediția franceză în imperiul slav de la nord. Testamentul publicat de Lesur a fost supus criticei. Între alții Berkholz la 1863 în o broșură (Riga 1863) declară de fals documentul și tot în asemenea sens e apreciat în un studiu publicat la 1879 în revista „Historischen Zeitschrift.”

Chestiunea nu e rezolvită definitiv și cei ce susțin validitatea testamentului reflectează, că dispozițiile lui au fost cunoscute la curtea Țarilor înainte de Napoleon I. Dovadă e, că în războaiele ce le-au purtat Rușii ce Turcii în secolul XVIII. urmau mai ales directivele testamentului.

Dar e fapt incontestabil, că dacă testamentul nu a fost scris de Petru cel mare, el a avut ideile și planurile concretizate în cartea lui Lesur și cărora țarul le-a dat expresiune în public, la diferite ocaziuni.

rangul întâi, al doilea, al treilea etc. Dar înșfăși adresele pot aduce bune servicii viitoarelor trupe de actori, cari vor veni din România să joace teatru la noi.

Poate publicul se va îndemna să cumpere cartea, dacă li vom aminti că d-l P. scrie și despre instituțiile culturale și financiare ale orașelor, prin cari a trecut, despre trenul vicinal, campania electorală, umorul d-lui Dr. N. Șerban, politica de pasivitate, flirtul în Arad, o plimbare în ghețe de lac în Brad etc., tot lucruri, de cari se vor putea folosi viitorii impresari sau directori de trupe, când vor porni în turneu! Ce vor scoate aceștia din cele 5 pagini (1) despre Abrud, când nu vor găsi în impresiile d-lui P. despre reprezentările date acolo decât următoarele rânduri: „La reprezentările teatrale a mai venit și o coată mare de oaspeți din Câmpeni, Vidra și Turda, așa că nu e de mirare că dela Detunata gemea de lumea românească, care a răs, s'a amuzat și a aplaudat din inimă pe artiștii români” (p. 140)? Ori de fapt capitolul despre Abrud s'ar fi putut compune numai din aceste rânduri și lista de adrese. Dar atunci ce-ar fi făcut d-l P. cu impresiile sale? Deci încă odată: cetitorul cari nu vrea să aștece ce trebuie să facă, „când joci teatru românesc în țara ungurească”, acela să cetească cartea d-lui P. căci va găsi în ea ceea ce dorește sau nu dorește.

Autorul, care în prefață ne-a pus în vedere că „va face psihologia mul-

țimii”, adică a publicului spectator, nu-și împlinește promisiunea decât în câteva locuri și'n mod de tot superficial. Poate n'a avut ce să observe, ce să constate. Dar atunci nu promiți și d-l P. putea să nu promiți, fiindcă și-a redactat impresiile sale după turneu. Iată încă o caracteristică gazetărească a cărții.

„Interesante” însă ni s'au părut observațiile d-lui P. despre politica de maghiarizare cu ajutorul teatrului (pag. 60), nesuccesul matineului aranjat anume pentru țărănimea din jurul Orăștiei (pag. 82) despre afacerile ce le-au făcut directorul teatrului ungureș din Oradea-Mare, care și-a oprit din venitele trupe românești 60%, și directorul teatrului din Arad, care a reținut pentru teatru său 50% din venitul brut. D-l P. spune cu amărăciune la pag. 101: „Teatrul maghiar arătau a avut beneficiul material, iar trupa Antonescu a obținut numai un mare beneficiu moral, deși în nici o localitate unde a jucat trupa, nu s'au făcut încasări atât de mari ca la Arad.”

Plediciile pe cari le întâmpina trupa românească din partea celor ungurești se pot cunoaște din cazul petrecut la Beiuș, (pag. 150) când ungurii cerură 200 cor. despăgubiri, pe cari însă nu le-au primit, fiindcă ai noștri au amănât scosirea lor până când trupa ungară a plecat.

Unul dintre cele mai interesante documente este afișul (în ungurește) al teatrului național din Arad, prin care

se anunță reprezentațiile trupe românești. (pag. 108).

Relativ la evoluția teatrului românesc în Ungaria găsim o singură observație: unde d-l Z. Bărsan găsea la 1907 și 1908 „lume puțină”, acum la 1913 era „sala arhiplină”.

Ilustrațiile (edificii, străzi, piețe, vederi generale etc.) ne dau încă o dovadă, că d-l P. nu a voit să scrie despre teatru ci despre călătoriile sale prin Ardeal.

Dar pentru că să nu ni se obișnușioneze, că criticăm fără motiv, încercăm să arătăm în câteva cuvinte principalele chestiuni, la cari jam fi dorit să primim lămuriri din partea d-lui P. Noi ne gândim la trupa ambulantă care se va forma din actori de-ai noștri. Și-am fi dorit, ca această trupă să poată găsi în cartea d-lui P. informațiile sigure, cari să-i ușureze organizarea turneurilor sale. De-aceea am fi așteptat, ca d-l P. să nu ne vorbească despre mersul trenurilor și despre banchete și despre toasturi, ci să ne fi arătat exact, ca unul care fiind „secretarul” trupe a fost în situația de-a o putea face:

1) Cari au fost încasările și cheltuielile trupe (la pag. 172 sunt câteva date relativ la lefurile actorilor, dar ele sunt nefundate).

2) Ce fel de decorațiuni și costume a luat trupa cu sine; transportul lor.

3) Repetițiile; când au început; s'au ținut și-n turneu?

4) Alegerea pieselor; s-a ținut seamă de împrejurările locale; de public.

5) Cum au fost primite piesele; părerea publicului despre alegerea lor etc.

La întrebările acestea nu vom găsi în cartea d-lui P. nici o lămurire, astfel încât ea nu va putea fi întrebuințată ca o carte de informații, cum am fi dorit noi și cum a crezut poate d-l P. că va fi în stare să ne-o dea.

În ultimul capitol d-l P. își expune părerile sale asupra problemei teatrului român din Ardeal și Ungaria, ceea ce altele cuvinte va se zică, a critica activitatea Societății pentru fond de teatru (S. F. T.). Activitatea acestei societăți am criticat-o și eu într-o vorbire ținută la adunarea generală din Caransebeș, tocmai pe când trupa Antonescu da acolo reprezentațiile sale. D-l P. vorbește despre ea cu cuvânta obiectivitate la pag. 125 a cărții sale. Adaugă însă: »E poate pentru prima dată de când s'a făcut în adunarea generală a S. F. T. o opoziție atât de aprigă. Și asta datorită în bună parte tot turneului trupei Antonescu». D-l P. a riscat o afirmație, pe care nu dănsul o poate dovedi, dar care pune în văz încă una din notele gazetărești (adecă cu oarecari intenții de reclamă) ale cărții. De aceea trebuie să rectific: În vremea când eu căutam să aflu cea mai potrivită ocazie și formă de-a supune unei critici științifice activitatea

S. F. T., d-l Antonescu încă nici nu va fi visat că va juca odată cu trupa sa în Ardeal. Iar înaintea mea au criticat și alții activitatea Societății. Aș fi făcut deci opoziție și dacă d-l Antonescu n-ar fi venit în Ardeal.

Dacă aș urma metoda d-lui P. aș putea spune și eu, că ideile conducătoare din capitolul ultim al cărții sunt datorite vorbirii mele ținută la Caransebeș. Dar sunt sigur, că d-l P. ar protesta. De aceea mai bucuror admit, că d-l P. a ajuns singur la aceleași păreri, pe cari le-am expus eu cu mult înaintea apariției cărții d-sale, fiindcă sprji-nul, pe care îl dă d-l P. părerilor mele, devine în chipul acesta mai eficace.

Aceeaș poftă de reclamă face pe d-l P. să rischeze încă o afirmație, și aceasta falsă, la pag. 170: »Precum turneul lui Millo (1870) a avut de urmare hotărârea Românilor de a pune bazele unei Societăți pentru fondarea de teatru român, așa și turneul trupei Victor Antonescu are meritul de a fi adus la ordinea zilei chestia înfăptuirii neîntârziată a unei trupe ambulante permanente românești în Ungaria” etc. Relativ la rosturile S. F. T. părerile d-lui P. sunt următoarele:

1. Capitolul adunat este îndestulător, ori căt lamentează secretarul literar al Soc. 2. O trupă teatrală trebuie să fie ținută Soc. 3. Trupa va avea succese și morale și materiale. 4. Și artiștii din România vor intra în trupă (părerea aceasta o are și d-l Șt. Marcus). 5. 60% din venitele Soc. este prea

In testament se dispune, ca Rusia sa-si iina de-o sfanta datorinta a elibera popoarele crestine de sub jugul turcesc.

Sa uneasca sub sceptrul rusesc toate popoarele slave — intre cari se inlegeau si Romanii, ca ortodoxi — si sa creeze astfel un urias imperiu slav.

Rusii sa alunge pe Turci din Europa, si rezidenta noului imperiu sa se stabileasca in Constantinopol, vechiul centru al imperiului ortodox bizantin.

In chipul acesta — se zice in testament — Rusia va deveni cel mai puternic stat si poporul rusesc isi va implini misiunea ce o are, de a domina in viitor Europa.

Excelentul nostru istoric, dl. A. D. Xenopol, in cartea sa: *Istoria Romanilor in Dacia Traiana*, in vol. VIII. la epoca lui Constantin Brancoveanu, vorbind despre tarul Petru cel mare, accentueaza, ca acesta „isi pusese in gand sa alunge pe Turci din Europa”. Pentru a realiza acest scop, el pornește razboi contra Turcilor, „ascunzand adevaratul tel al razboaielor sale, sub masca fatarnica a eliberării creștinilor de sub jugul mohamedan”.

La pregătirile ce se făceau pentru acest război, „Petru era atât de sigur de isbandă — zice dl. Xenopol — încât el spunea adeseori, că vrea să fie îngropat în Constantinopol. Din aceasta se vede, că Petru avea de sigur ca ultima țintă a ostentelor sale capitala de pe malurile Bosforului și poate restatornicirea împărăției bizantine”. (VIII. pag. 115).

Războiul cu Turcii, în care au fost amestecați și voievozii români, a eșuat, și Tarul Petru nu și-a putut îndeplini planul de unire a tuturor Slavilor. Dar directiva a fost dată și câți alți împărați ai Rusiei, generali și bărbați, cari torc firele politice, nu se vor fi inspirat din gândirile panslave ale marelui lor domnitor! Războaiele cu Turcii pentru „eliberarea creștinilor”, s-au dat în răs-timpuri, de-a lungul secolilor, fără ca Rușii să se abată de la calea începută de Petru I. Și tocmai în aceasta se manifestă însemnătatea testamentului. Fie că a rămas scris de mână țarului, fie că acesta și-a rostit vrerile și dorințele numai verbal, e fapt că ele au avut o înrui-re deosebită asupra dezvoltării poli-licei și niziunțelor rusești în ce privește Orientul european. (*)

Onorată Redacție!

Sperez, că va avea loc în coloanele mult prețuitului Dvoastră ziar și descrierea stării materiale economice

vrednice de deplâns a comunei noastre Herseni (ottul Făgăraș).

După ce de vreo câțiva ani de-a rândul sau în urma secetei îndelungate sau din cauza ploilor peste măsură recolta câmpului a fost la noi atât de slabă, încât aproape toate familiile au fost silit să-și cumpere bucatele necesare pentru traiu, ba chiar să-mănța cu bani împrumutați dela bănci; în anul acesta a fost pedeapsa lui Dumnezeu și mai aspră asupra noastră, căci sămănăturile de toamnă au fost roase cu desăvârșire de șoareci, cari s'au înmulțit într'un mod atât de lugrozitor, încât prin nici un remediu n'au putut fi stărpiți; iar sămănăturile de primăvară precum și poamele, în a căror recoltă mai bună nădăjdulam, au fost nimicite de o ploate de gheață în mărimea alunelor și a nucilor tot înaceiași zi, adică Vineri în 25 Iulie st. v., când s'a deslăntuit aceeași furtună și asupra comunei din țara Bârsel, Arpătac, Rotbav și Feidoara.

Sămănăturile de toamnă au fost secerate de șoareci în așa măsură, că cei mai avuți proprietari de cari sunt la noi pușini abia au adunat cât să le ajungă pe 5-10 luni, dar ce vor face cei săraci, cari abia au mai adunat 5-10 elăi rămășițe după șoareci și și acelea aproape fără boane, așa, că abia au ce sămăna pe anul viitor.?

Ploaia de gheață a scuturat aproape de tot ovesele, cari erau coapte, iar porumbul l'a rănit atât de tare, încât și dacă mai produce, totuși va tănji multă vreme până ce se vor vindeca ranele cauzate de gheață.

În vite băntue boală, care a secerat până acuma mulți bivoli și rămători, din care cauză nici vitele nu le mai putem valoriza fiind târgurile oprite.

În-și poate închipi ori și cine în ce stare deplorabilă ne aflăm dat fiind și aceea, că pârâniți, cari poate s'ar mai fi putut sbate pentru câștigarea pâneli de toate zilele pe seama copilașilor lor, sunt duși la război, lăsând pe al săi în cea mai mare mizerie!

Cu atât mai înspăimântătoare sunt plâgile arătate, cu cât locuitorii comunei noastre sunt lipsiți de ori-ce alt izvor de venit neavând chiar nici păduri.

Stăm încremeniți în fața acestei catastrofe grozave, care amenință cu peirea stătea familii, neputând să ne ajutorăm prin propriile noastre mijloace.

Herseni la 3 August 1914.

Cu stimă

I. Popu

preot gr. or. rom.

Documente istorice.

Adnezele memoarului.

— Urnare. —

Adnexa a opta.

Omorărea Archiducului moștenitor și a soției sale.

Extrase din actele tribunalului din Serajevo.

Compliciul complotului, Gavrillo Princip, Nedeljko Cabrinovici, Trifko Grabez, Cetres Popovici în comunitate cu Mehemed Mehmedbasici, au organi-

zat un complot în contra Archiducului Francisc Ferdinand și armași cu bombe și cu revolvere Browning, s'au pus în ziua de 28 Iunie la pândă, ca să-l ucidă cu ocaziunea trecerii Sale prin Serajevo. Nedeljko Cabrinovici mărturisește că dintre conspiratori el a fost primul, care a aruncat o bombă asupra automobilului archiducului moștenitor, dar că bomba lui greșindu-și ținta a deteriorat automobilul ce urma, rămânând și persoanele, cari să aflau în el.

Gavrillo Princip mărturisește că el ar fi tras din Browningul lui 2 focuri, asupra automobilului princiar, cu cari a rănit mortal pe Archiduce și pe soția Sa. Ambii criminali recunosc ca mobil al faptelor lor intențiunea de a ucide părechea moștenitoare.

Organizarea complotului.

Susnumiții acuzați au mai făcut înaintea judecătorului de instrucție următoarele declarațiuni:

În April 1914 pe când petrecea Princip în Belgrad unde convenia foarte adeseori prin fehurțile cafelele cu studenți sârbi, au făcut împreună planul unui atentat asupra regretatului Archiduce Francisc Ferdinand. Această intenție a sa i-a comunicat îndată lui Cabrinovici, care de asemenea era preocupat de gândul de a comite un atentat asupra Archiducului și care pe atunci încă petrecea în Belgrad. Cabrinovici imediat s'a declarat gata a lua parte activă la atentat.

Despre omorărea Archiducului s'a vorbit foarte mult în cercurile, în cari să învârtiau Princip și Cabrinovici, deoarece ce moștenitorul trecea de cel mai incarnat dușman al sârbilor.

Bombele și armele necesare la comiterea atentatului au voit Princip și Cabrinovici, deoarece el personal nu dispuneau de parale, ca să-și le procure pe speșele proprii, să le ceară dela maiorul din armata sârbă, Pribicevici, sau dela „Narodna Obrana”. Deoarece însă atât maiorul Pribicevici, cât și unii membrii mai marcați ai numitei societăți absentau pe atunci din Belgrad, Princip și Cabrinovici s'au hotărât a se adresa în această chestiune fostului comitagi, actualul funcționar și căilor ferate sârbești Milan Ciganovici.

Au intrat deci prin intermediul unei cunoștințe a lui Ciganovici, în legătură cu el. Princip în convorbirile ulterioare ce le-a avut cu Ciganovici asupra atentatului, a obținut deplina aprobare a acestuia. Referitor la arme a declarat însă Ciganovici, că-și rezervă timp de cugetare, nefiind deocamdată încă hotărât în această privință.

(Va urma.)

Importanța României.

Viena, 15 August.

Faptul, că atitudinii pe care o va lua definitiv România, i se atribuie cea mai mare importanță, e foarte caracteristic și extraordinar de măgulitor pentru însemnătatea ce o are regatul român din punctul de vedere politic și militar. Afară de chestia că oare Italia ca al treilea stat în tripla alianță va păstra numai o neutralitate binevoitoare față de Austro-Ungaria și Germania sau va intra în clipa potrivită și ea în acțiune, zilele aceste de cea mai gravă seriozitate au justificat deplin părerea acelor, cari au pledat pentru câștigarea României în scopul apărării a flancului de ost împotriva Rusiei, mai cu seamă fiind armata română atât numeric cât și prin calitatea ei un factor de cea mai mare importanță. Nici decum nu se exagerează, când se afirmă că atitudinea României va fi de o importanță determinantă în actuala criză, care se mai poate rezolvi numai prin decidera armelor. Nici Serbia nu s'ar fi încumetat să refuze ultimatul monarhiei, dar nici Rusia n'ar fi îndrăsnit să intervină în favorul Sârbiei dacă în atitudinea României n'ar fi urmat după războiul balcanic o vădită înstrăinare față de Austro-Ungaria și Germania.

Bărbații noștri de stat n'au ascultat de glasurile admonietoare, cari inzistau ca importanța elementului românesc să fie prețuit după valoarea adeverată și ce o are pentru monarhie. Dacă ei ar fi avut totdeauna în vedere această importanță, de sigur că Românii din Ungaria n'ar mai fi avut motive să se plângă și plângerile lor n'ar fi găsit un răsunet atât de puternic în București.

Ce mare influință au stările din Ungaria asupra opiniei publice din România se vede și din faptul că

azi România stă la îndoaia de care parte să meargă de-a Rusiei sau a Monarhiei și a Germaniei.

Diplomații de pe Ballplatz pândesc azi cu atențiune încordată toate declarațiile bărbaților români și a presei din București, ca din aceste să găsească, care va fi atitudinea definitivă a României. Cercurile vieneze însă, cari totdeauna au avut cele mai mari simpatii pentru Români din Ungaria sunt și azi de părere că în atitudinea aceasta s'ar putea provoca o schimbare rapidă în favorul monarhiei, dacă s'ar promite în chipul cel mai solemn împlinirea doleanțelor juste ale Românilor din Ungaria. Prin aceasta s'ar limpezi deplin situația. Declarații însă care nu obligă la nimic de sigur nu satisfac, iar satisfacția întârziată care s'a îndurat contele Tisza a i-o da deputatului Dr. Vaida e de o valoare prea problematică.

(„Romanul”).

† Spiridon Carpus.

În aceste vremuri de generală încăierare, de pășire eroică în fața morții, un sentiment mai gingaș te cuprinde la vestea dispariției pe cale naturală a vr'unii cunoscut bun. Acest sentiment plin de duioșie m'a înălțat când printre zruitul de arme, deasupra bubuiturilor de tun, m'a ajuns vestea morții colegului dela Universitatea din Lipsca, a bunului prietin și Român de inimă — Spiridon Carpus. O fire gingașă de domnișoară, o modestie bazată pe munca zilnică și constantă a studentului conștiu de datoria lui, o fire de o impulsivitate caracteristică sufletelor alese, iată ce a format ființa acestui tânăr ce a gustat abia 25 de primăveri. Individualitate pronunțată, caracter ferm întrețesut de o bunătate simpatică, Carpus promitea să joace un rol frumos în cercul de administrație înaltă pentru care se pregătia. Condei încercat, care știa să prindă cele mai subtile chestii sociologice, judecându-le cu calmul unui încercat în vâltoarea vieții avea să consacre pe acest prea de vreme dispărut în șirul pușinilor noștri sociologi.

Fiu al primului prefect de Tulcea, după alipirea Dobrogei la România mamă, tânărul Carpus se distinge ca un elev și distins student în drep-turi, a căror diplomă cu deplin succes luându-o în Iași, vine la Lipsca pentru a se specializa în ramura științelor economice. Cu basă solidă pusă de renumitul economist A. C. Cuza, cu dorul și râvna lui de toți apreciată, Carpus promitea să aducă cele mai bune servicii țării sale, dar o fatalitate crudă pândeste adesea sufletele gingașe, inimele nobile cerându-le tributul vieții în primăvara ei. Deși de familie distinsă, Carpus trebuind să-și câștige singur, pe calea nu ușoară și rău răsplătită a scri-sului minimul existenței sale la Uni-versitatea lipscană mânat de impera-tivul ființii sale sufletești consumat adesea de răutatea omenească fizicul lui era tot mai slăbit, până ce o dublă pneumonie răpuse pe apreciatul colaborator al foilor noastre naționale în renumitul oraș german Iena.

Cu el s'a stins un suflet bun, care n'a ajuns să rodească neamului său, după cum promitea.

Odihnă lină!

C. P.

ȘTIRI.

— 9 (22) August. 1914.

Moartea Papei.

Lumea catolică e cuprinsă de mare doliu din cauza morții Papei Pius al X-lea, care s'a întâmplat Joi dimineața la orele 1 și 20 minute.

Starea sănătății papei era de vre-o doi ani încoace zdruncinată. Din această cauză marele pontifice nu se mai ocupa în timpul din urmă aproape deloc de afacerile Vaticanului, lăsând această misiune cardinalilor săi. Rareori, în timpul din urmă, acorda audiență și mai

cu seamă atunci când voia cu orice preț să primească pelerini.

Papa, care moare în vârstă de 79 ani, s'a născut la 2 Iunie 1835 și a devenit pontifice la 4 August 1903.

Amănunte.

Starea sănătății Papei s'a înrău-țitățit Mercuri dimineața pricinulnd temeri serioase. Cu toate intervențiile medicale desnodământul fatal nu s'a putut amâna. Când Monseniorul Zam-pini a împărțit pe Pontifice, Papa, care și-a păstrat până în ultimele clipe ale vieții sale sențătatea sa o-biectivă, și-a dat seamă că sfârșitul i se apropie și se silea să răspundă rugăciunilor. Apoi a închis ochii și a murmurat: »Facă să voia Ta» și și-a dat sufletul.

O ultimă telegramă ne anunță că înmormântarea Papei se face astăzi, având un caracter particular.

† Eugen Precup. Azi noapte a în-cetat subit din viață cunoscutul măestru-lăcătuș din Brașov Eugen Precup.

Adresăm familiilor în tristate sincere condolețe.

Ajutoare în bani pentru familiile rezerviștilor din Brașov. Rezultatul colectelor făcute până acuma de Comi-tetele damelor este următorul:

Orașul intern cor. 6683.30 fl. Blumăna cor. 1471. — Schelu cor. 1392.45 fl. Brașov-vechiu cor. 678.40 fl. Cons-pectele detalate se vor publica mai târziu.

Senatorul Friedr. Lurtz a dăruit 120 cor. Dela Reunirea locală: »leány egylet» ca rezultat al colectei din ziua soldaților 100 cor.

Spre câmpul de luptă. Joi a în-ceput să plece și honvezimea. Încă de vreme de după amiază Brașovul varsă contingente de mulțime spre străzile cari duc înspre gară. O simplă schim-bare în mersul trenurilor a produs o bucurie esplicabilă în mulțimea dornică de a-și vedea încă odată pe ai săi. Toți năvălau pe străzile pe cari aveau să treacă cei ce plecau, într-un târziu pe la orele 5 după amiază apar flăcări împodobite. Chișieile li stră-luceau de diferite pantifice irei colore. Într-o măsură mare a fost reprezentat treicolorul românesc.

Publicul îi primește cu ovații și urări. Câteva domnișoare le împărțesc soldaților în fuga elpei țigări, alții le dau parale și fiecare câte-o vorbă bună. Deasemenea la gară au fost primiți cu însuflețire și aclamații de mulțime. În fine în mijlocul urărilor de rămas bun soldații urcă prin vagoanele, cari stau gata de plecare.

Statistica despre pierderile din război. Dl vicecomite al comitatului Brașov ne roagă să dăm loc următo-rului comunicat:

Aduc la cunoștința publicului, că începând de azi, în fiecare zi vor fi a-fișate pe tabla de publicațiuni dela în-trarea în casa comitatului extrase din datele statistice confirmate oficial despre pierderile de pe câmpul de luptă; aceste extrase se vor referi la ofițerii și sol-dații de apartinență din Brașov și co-mitatul Brașovului, precum și la ofițerii a căror trupe staționează pe teritoriul comitatului Brașov. — Brașov 21 Au-gust n. 1914. S. S. Iekelius, vicecomite.

Prizonieri sârbi și ruși în Un-ga-ria. Din Budapesta au fost transpor-tați la Arad alături 1500 de prizo-nieri sârbi, între cari și primarul și preotul din Șabaț. Eri au fost predați comandantului cetății.

La Seghedin au fost aduși de a-semeni 1400 prizonieri sârbi.

Din Ungvar se anunță că acolo au fost aduși 57 prizonieri ruși, cari vor fi transportați la Budapesta.

Bătălia lui Dumnezeu. Ni se scrie: Marți spre Miercuri, noaptea, pe la 10½ s'a descărcat o furtună înfri-coșată, cu gheață, asupra comunei: Alțina, Bendorf, Ighidorul rom. Băr-ghib, Coveș și Agnita și a nimicit cu desăvârșire toată recolta de pe câmp și din grădini. În Agnita zăcea pe stradă și pe câmp gheață de 1 urmă de înaltă. Pomii au rămas fără frunză, ca iarna. O mizerie ne mai pomenită.

Concert în grădina dela »Coroană« Duminică în 23 August concertează Capela orașului dela 7 jum. ore seara. Intrare liberă. — 2—

BERLIN 22 Aug. În luptele pe linia dintre Metz și Vogezi Germanii au făcut prizonieri peste 10.000 Francezi și au luat peste 50 tunuri. Armata fran-ceză bătută a fost compusă din 8 corpuri de armată.

Proprietar:

Tip. A. Mureșlanu: Branisce & Comp. Redactor responsabil: Ioan Lacea.

pușiu pentru acoperirea cheltuielilor ce le are Soc. De aceea pentru a putea cheltui mai mult d-l P. propune 6. Modificarea Statutelor și chiar 7) atacarea fondului Societății, pentruca să ajungă la concluzia, lipsită de orice documentare logică. 8. »Folosindu-se cu soco-teală fondul Societății, se va putea scoate în viitor și reviste teatrale și broșuri, se va putea da impus și avânt dezvoltării dramatice românești, se va putea aprinzi cultura estetică, se va (cetește: vor) putea cultiva talentele românești în muzică, canto și arta dramatică, și ce-i mai important decât toate se va putea crea în fine compa-nia dramatică română în țara ungu-rească. (p. 175—176). Adecă se vor face toate din nimic. Cel ce cunoaște situația și dezvoltarea S. F. T. nu va putea aproba părerile dlui P. de supt Nr. 4 și 7.

Având astfel de păreri dl P. a trebuit să critice și rostul dlui Dr. Horia P. Petrescu în organizm S. F. T. La pag. 163 zice: »Nu e ridicol, ca o revistă teatrală să declare prin pana redactorului ei, că-și propune să mi-grozeze contingentul de anaifabeti?... E piramidal!« La pag. 166: »Problemele revistei îl preocupă (pe dl Dr. H. P. P.) mai mult decât problemele S. F. T.« pentruca să recunoască că după insti-tuirea trupei ambulante »dl Dr. H. Pe-trescu ar putea aduce servicii admirabile însoțind această trupă în calitate de regisor! și conferențiar».

Are d-l P. o pagină, în care reasumează foarte bine critica ce-o face S. F. T. (Pag. 163). Oltăm amândouă pasagiile:

»Aici rezidă tocmai eroarea capi-

tală, anume că conducătorii societății voiesc cu tot dinadinsul să aducă o modificare a ideii teatrului, — să o iden-tifice cu mișcarea culturală în genera! și de aceea scot reviste, broșuri, jin conferențe, privesc cu ochi buni repre-zentații de diletanți, de cinematograf, concerte etc.

Ori toate acestea se pot face și se fac chiar și fără de S. F. T. Toate acestea fac parte din cercul de activi-tate al Asociației S. F. T. are însă o atribuție specială, ce iese din cadrul preocupărilor Asociației, aceea de-a înființa teatrul național român, de a forma trupa ambulantă de actori de profesie. Dacă nu face acest lucru, ci se mărginește să scoată reviste, bro-șuri, să cheme lumea la conferențe și nu la teatru, atunci felul acesta de activitate nu-i altceva decât o încălcare în sfera de activitate a Asociației și-și tăgăduiește astfel rostul ei de existență.

Ca încheiere trebuie să scot la i-veală în stilul unui »correspondent al gazetelor din București« (pag. 17) și greșelile gramaticale, pe cari d-l Pan-korow se va sârghi a le evita de aci înainte:

Nu se zice românește »nu trebuie de uitat avocatul l., taxă, ce trebuie de perceput.,, trebuie de satisfăcut dorul de teatru., — trebuie de realizat programul (pag. 49. 101. 160. 167) ci: nu trebuie uitat, trebuie perceput, sat-isfăcut, realizat. Nu: »năvala valurilor ale Arleșului« (p. 141) ci năvala valu-rilor Arleșului. Nu: »adeveratul profesor desinteresant ce este« (pag. 134) ci care este.. Nu: »ce mai de cărți a târguit« ci câte sau ce multe cărți.

Dr. Al. Bogdan.

Iulie 1914.

?) ? ? Dr. Al. Bogdan.

CASINO din SINALIA

funcționează regulat din luna Iunie până la finea lunii Octomvrie.

==== **MARI ATRACȚIUNI** ====

Teatru de comedie * Teatru de operă și operetă * Teatru de varietăți senzațional
cu cei mai celebri artiști din Europa.

Notăți bine! In fiecare săptămână schimbare totală de program.

In fiecare Sâmbătă și Duminică serbări și reprezentații extraordinare cu acelaș preț moderat.

2 mari orchestre de artiști din Paris și Montecarlo.

Magazinul Berbecar & Czink

BRASOV, Str. Vămii Nr. 7, Telefon 470.

==== Manufactură, Pânzării, Mode și Noutăți, confecțiuni pentru Dame. ====

Cel mai bine asortat în Lingerie pentru Bărbați și dame.— Prețuri fixe. -- Mai ieftin ca ori unde.
Casa de încredere.

THEXTRA

cel mai fin extract de ceai fluid
Bun și ieftin.

Indispensabil pentruopot și economii

Se capătă la I. L. A. Hesshaier
Victor Schreiber, Brüder Fleischer
Julius Teutsch, drogerie, Alfred
Kamner, Karl Irk's succesorii,
Heinrich Petersberger, N. Grädi-
nar, Coleșă & Pană, Seewaldt succ,
E. Mönich Fritz Wallisch etc.
11—26

Am onoare a aduce la cunoștința On. public că am deschis.
BRASOV, Strada Mihael Weis Nr. 18,
mazazinul meu cu CLASORNICI și obiecte de aur și argint.
Rog sprijinul On. public.

Cu toată Stima:
KÓPE ÁRPÁD.

Farmacia la Turnul negru.

Deschidere de farmacie.

Am onoare a aduce la cunoștința Onor. public, că
am deschis farmacia mea în

Blumăna, Str. Fântânii Nr. 43.

Farmacia este modern aranjată și cores-
punde tuturor cerințelor.

Cu toată stima

Albert Eichhorn.

1-3.

Farmacia la Turnul negru.

Aviz pentru oieri.

Subscrisul am în comuna Aș-
tileu mare (Nagyesküllő), la de-
părtare de Cluj 30 km. o moșie
de 300. jugh. foarte acomodată
pentru pășunat de iarnă pentru
3—400 oi, unde la caz de lipsă
să găsește și fân, staul potrivit
pentru timpul fătutului, precum
și casă de locuit pentru păcurari.

Cei ce doresc a se folosi de
această ocaziune favorabilă, să se
adreseze la subscrisul-

Hida (Hidalmás) la 9 Au-
gust 1914.

Dr. Simion Tămașiu.
3-3 avocat.

Spre știre

Dupăce incasatorul nostru a trebuit să între
în servicii militar rugăm pe p. t. membrii noștri
ca, cu provocare la § 7 respectiv § 8 a condițiu-
nilor de asigurare, să plătească premiile de asi-
gurare la termintele de scadență direct la casa
noastră, strada porții Nr. 51.

Brașov în 6 August 1914

pentru: Agentura Principala a Băncii Gen. M. de Asigurare

„TRANSILVANIA“

in Brașov. a. c. g. l.

Heinrich Hermann.

Abonamente la
„Gazeta Transilvaniei“,
se pot face ori și când pe timp mai îndelungat sau lunar.
Administr. „Gazetei Transilvaniei“.

TAILOR FOR GENTLEMEN

M. NEUMANN

CENTRALA:

FURNIZORUL CURȚEI ȘI CAMEREI IMPERIALE REGALE:

WIENA

SUCURSALE:

BRAȘOV

BUDAPESTA

Mare Depozit de Haine pentru Bărbați, Băeți și Fetițe

*. Toate în calitate cele mai bună și croială elegantă, prețuri originale, fixe *. | | Cereți catalogul nostru ilustrat. *.